

ARAŞTIRMA

EGE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNE VERİLEN BESLENME EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

The Evaluation of Nutrition Education Program for the First Year Medical Students in Ege University

Şafak Taner Gürsoy¹, Meltem Çiçeklioğlu¹, Hür Hassoy¹, Dr. Meral Türk Soyer¹, Zeliha Öcek¹, Feride Aksu¹, Fügen Bayraktar²

ÖZET

Giriş: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi yeni program geliştirme sürecinde beslenme ile ilgili konuların koruyucu hekimlik çerçevesinde öğretilmesi için birinci sınıf programında Beslenme Eğitim Programı (BEP) geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, BEP'nin tanıtılması, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını değiştirme eğilimleri ve eğitimle ilgili geribildirimleri aracılığıyla eğitimin kısa dönem etkinliğinin değerlendirilmesidir.

Yöntem: Eğitim programı öğrenci başarısı, süreç ve etki açısından değerlendirilmiştir. Etki değerlendirmede ise öğrencilerin eğitim sırasındaki ve eğitimden iki ay sonraki beslenme alışkanlıkları, 24 saatlik beslenme içeriklerindeki değişim açısından karşılaştırılmıştır. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde ödevler kullanılmıştır. Süreç değerlendirmede, öğrencilerin eğitim teknikleri, içerik ve eğiticiler konusundaki görüşlerini sorgulayan anket kullanılmıştır. Ankette Likert ölçeğinde (1:çok kötü - 9:çok iyi) yanıtlanan 5 soru ve açık uçlu 2 soru yer almıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %50,5'i eğitimin ardından beslenme alışkanlıklarında değişiklik yaptıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin günlük ortalama kalori alımı ve tükettikleri günlük meyve, et/kurubaklagil porsiyon sayısı ortalamaları eğitim sonunda artmıştır ($p<0.05$). Normal VKİ'ne sahip olanlarda kalori almındaki değişim, düşük ve yüksek VKİ olanlardan daha azdır ($p<0.05$). Ödevlerden alınan puan ortalaması 76 ± 14 'dir. Likert ölçeğinde ortalama skorlar 6,73 ile 7,14 arasındadır. Eğitimin genel olarak değerlendirildiği madde en yüksek skoru almıştır. Olumlu geribildirimlerde eğitimin eğlenceli, kullanışlı bilgiler içerdiği ve eğitici olduğu bildirilirken, olumsuz geri bildirimlerde ayrılan sürenin fazla olduğu ifade edilmiştir.

Sonuç

Tıp fakültesi eğitim programına entegre bir şekilde ve multidisipliner eğitim anlayışıyla sunulan beslenme eğitimi hem süreç hem de sonuç değerlendirmesi açısından başarılı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Beslenme eğitim programı, Tıp eğitimi, Beslenme alışkanlıkları, Değerlendirme

ABSTRACT

Background: The Ege University Medical Faculty (EUMF) has attempted to improve the nutrition teaching in recent years and a Nutrition Education Programme (NEP) has been developed for the first year students. The aims of this study are to describe the NEP and to evaluate the short-term efficiency of the programme in terms of the intention of the students to change their dietary habits and participant feedback.

Design: The NEP was evaluated by student success, impact and process evaluation. The impact evaluation criterion was the changes in nutrient intake and food consumption patterns among students two months after the NEP. Student success was evaluated by homework. The questionnaire as a process evaluation prepared in order to determine the opinions of the students on the program.

Results: 50,5% of students declared that dietary habits' attitudes changed after NEP. Mean calorie, mean fruit, meat/fish/sea food/legumes servings intake were significantly higher after the NEP ($p<0,001$). Among normal BMI group, the percentage of change was significantly lower than students with low and high BMI values. Homework score was 76 ± 14 . The mean scores of process evaluation were between 6.73 and 7.14. General assessment gained maximum score. Positive feed-backs were about enjoyable, useful and educative form of the NEP implementations and educators behaviour. Conversely, negative feed-backs were about timing.

Conclusion: NEP which was integrated to the curriculum of the medical faculty and implemented with a multidisciplinary educational approach was found successful in terms of process and impact evaluation.

Key words: Nutrition Curriculum, Medical Education, Dietary Habits, Evaluation

¹Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD

²Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Diyaliz Merkezi

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2002 Rapor'unda, dünyadaki ölümlerin üçte birinden fazlasının nedeni olarak bildirilen on risk faktörünün yedisi beslenme alışkanlıkları ile ilişkilidir¹. Hastalıklardan birincil, ikincil ve üçüncül korunmada çok önemli bir konu olmasına ve bu konuda hekimlere oldukça sık başvurulmasına rağmen beslenme tıp fakültelerinin eğitim programlarında genellikle yeterince yer almamaktadır^{2,3,4,5}. Amerikan Tıp Okulları Birliği'nin 1997 ile 1998 arasındaki verileri, akredite olmuş tıp fakültelerinin ancak 33'ünün eğitimlerinde beslenmeye yer verdiğini göstermiştir². Avrupa'da da aynı şekilde beslenme eğitimine yer veren tıp fakültesi sayısı çok sınırlıdır ve bu eğitimler ders saati olarak toplam eğitim programının ancak %0,4'ünü oluşturmaktadır (20-50 saat arası)^{6,7}.

Beslenme eğitimi, tıp öğrencilerine insan sağlığının sosyal çevre, aile ortamı ve çalışma koşulları içinde algılanması gereken karmaşık yapısının anlatılmasında yararlanılabilecek çok uygun bir araç olarak kabul edilmektedir⁸. Bu nedenle, tıp öğrencilerinin klinik öncesi eğitiminde beslenme konusunun yer alması oldukça yaşamsal öneme sahiptir. Bu eğitimde kullanılan eğitim yöntemleri de içerik kadar önemlidir. Yöntemlerden biri öğrencilerin kendi davranışlarını öğrenme ortamı ile ilişkilendirerek beslenme alışkanlıklarının önemini vurgulamaktır⁹. Conroy, tıp öğrencilerinin sağlığın korunmasının önemine ilişkin algılarının kendi sağlık alışkanlıkları ile yakından ilişkili olduğunu ve öğrencilerin sağlık alışkanlıklarını ele alan bir eğitim programının beslenmenin önemi konusundaki ilgilerini artırabileceğini belirtmiştir¹⁰.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi yeni eğitim programı geliştirme sürecinde beslenme ile ilgili konuların koruyucu hekimlik çerçevesinde öğretilmesi hedeflenmiş ve bu hedefe yönelik olarak birinci sınıf programında Beslenme Eğitim Programı (BEP) geliştirilmiştir. Bu çalışmanın amacı, BEP'nin tanıtılması ve eğitimin kısa dönem etkinliğinin öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını değiştirme eğilimleri ve eğitimle ilgili geribildirimleri aracılığıyla değerlendirmektir.

Beslenme Eğitimi Programı

EÜTF'de topluma yönelik öğrenim hedeflerini içeren eğitim programının sistem bazında entegrasyon çalışmaları 2003-2004 öğretim yılında uygulanmaya başlamıştır. Aynı süreçte Toplum Sağlığı ve Alan (TSA) uygulamaları dikey koridor olarak programa entegre edilmiştir. BEP birinci sınıfın üçüncü trimestrinde yer alan Sindirim ve Metabolizma bloğuna entegre olarak yürütülen TSA uygulamalarının bir parçasıdır. Bu blokta sindirim sisteminin normal yapı ve fonksiyonları temel bilim anabilim dalları tarafından aktarılırken, halk sağlığı ve koruyucu hekimlik yaklaşımları TSA dikey koridoru tarafından işlenmektedir. BEP geliştirme sürecinde iki yaklaşım temel alınmıştır; 1) beslenme konusunda yürütülen bireysel ve toplumsal düzeydeki tüm sağlık hizmetlerini kapsayan bir eğitim içeriği belirlenmesi 2) öğrencilerin öğrenmelerini motive edecek, kendi yaşam tarzlarını değiştirecek ve öğrendiklerini meslek yaşamlarında uygulamalarını sağlayacak eğitim etkinliklerinin kullanılması. Bu temel yaklaşımlarla oluşturulan eğitim programının hedefleri aşağıda listelenmiştir.

- Sağlıklı beslenme davranışı kazanmak konusunda duyarlılık kazanmak
- Gebe, yaşlı, sporcu gibi sağlıklı gruplara günlük diyet hazırlayabilme becerisi kazanmak
- Beslenmenin sağlığın geliştirilmesindeki ve hastalıkların önlenmesindeki yerini kavramak,
- Toplumda beslenme ile ilgili sorunların saptanması tekniklerini sayabilmek
- Beslenme ile ilgili müdahale programlarını tanımlamak

Eğitim Etkinlikleri:

16 saatlik eğitim programı kuramsal derslerle (8 saat) ilişkilendirilmiş uygulamalı derslerden (8 saat) oluşmaktadır (Tablo1). Uygulamalı eğitimlerde 35 kişilik gruplara ayrılan sınıfın tümü 270 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulamalı eğitimler dört başlık altında toplanmaktadır.

Beslenme Piramidi: Eğitim bir diyetisyen ve bir halk sağlığı öğretim üyesi tarafından birlikte yürütülmektedir. Besin grupları ve porsiyon miktarları beslenme piramidi maketi aracılığıyla tanıtıldıktan sonra, öğrenciler son 24 saat içinde aldıkları besin gruplarını porsiyon sayısı olarak listelemekte, günlük aldıkları kalori miktarlarını ve vücut kitle indekslerini (VKİ) hesaplamaktadırlar. Alınan ve gereksinim duyulan kalori miktarları karşılaştırılarak yeterli beslenme konusu tartışılmakta, ardından yeni beslenme piramidi ve özellikleri anlatılarak öğrencilerin kendi beslenmelerine yönelik öneriler geliştirmeleri istenmektedir. Bir olgu üzerinden örnek bir günlük diyet listesi öğrencilerle paylaşıldıktan sonra her bir öğrenciye yaşlı, hamile ve sporcu olgularından biri ödev olarak verilmekte ve bu olgu için günlük diyet hazırlamaları istenmektedir.

Beslenmenin Değerlendirmesi: Bu uygulama, normal dağılım, ortalama, standart sapma kavramlarının aktarılması ile başlamaktadır. Daha sonra beslenme ile ilgili veri setlerinde hesaplamalar yaptırılmakta, büyümenin izlenmesi açısından güvenilir ve geçerli ölçümlerin önemi ve persantil değerlerinin rolü olgular üzerinden tartışılmaktadır. Konu ile ilgili farklı veri setleri öğrencilere ödev olarak verilmektedir.

Nedensellik ağı oluşturulması: Bu uygulamanın amacı, öğrencilerde beslenmenin korunma ve hekimlik uygulamaları açısından önemiyle ilgili duyarlılık yaratmaktır. Beslenme nedeniyle oluşabilecek hastalıkların nedensel faktörlerinin birbirleriyle ilişkilerini anlayabilmek için kardiyovasküler hastalık ve kurşun zehirlenmesi olguları kullanılmaktadır. Olguların birisi öğretim üyesi yönlendiriciliğinde nedensel faktörler açısından çözümlenerek nedensellik ağı oluşturulmakta, bu ağ üzerinden sağlığı etkileyen sosyal, ekonomik ve sosyal bileşenler tanımlanarak epidemiyolojideki bağımlı bağımsız değişken kavramları da tanıtılmaktadır. Diğer olgu öğrencilere ödev olarak verilmektedir.

'Şişir Beni' Film Gösterimi ve Tartışma: Belgesel nitelikteki bu filmde obesitenin yaygınlığı ve özellikle fast food gıda tüketiminin etiyolojideki yeri anlatılmaktadır. Fast-food tüketiminin fiziksel ve ruhsal etkilerinin ortaya çıkışı sürecinin deneysel olarak hikaye edildiği filmde, gıda endüstrisinin stratejilerinden bahsedilmektedir. Filmin sonrasında öğrencilerle gıdaya erişimi ve gıda tüketimini etkileyen dinamikler anlatılarak gıda güvenesi kavramını tanımasını sağlanmaktadır.

Tablo 1. Haftalara Göre Eğitim Etkinlikleri

	I. Hafta	II. Hafta	III. Hafta	IV. Hafta
Kuramsal	Sağlıklı beslenme	Beslenmenin değerlendirilmesi	Öncelikli beslenme sorunları ve nedenleri	Müdahale programları
Uygulamalar	Beslenme piramidi	Beslenmenin değerlendirilmesi	Nedensellik ağı oluşturulması	'Şişir Beni' Film gösterimi ve tartışma

GEREÇ YÖNTEM

Bu çalışmaya 2006–2007 öğretim yılında birinci sınıfta olan 270 öğrenci dahil edilmiştir. Eğitim süreci, öğrenci başarısı ve etki açısından değerlendirilmiştir.

Süreç değerlendirmede öğrencilerin eğitim teknikleri, içerik ve eğiticiler konusundaki görüşlerinin alındığı Likert ölçeğinde (1:çok kötü - 9:çok iyi) yanıtlanan beş sorudan ve açık uçlu iki sorudan oluşan anketler kullanılmıştır. Bu anketler 255 öğrenci tarafından

yanıtlanmıştır. Likert ölçeğinde elde edilen veriler aracılığıyla ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır.

Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde yapılandırılmış cevap anahtarları ile okunan ve 100 üzerinden not verilen ödevler kullanılmıştır. Ödev notlarının ortalama ve standart sapmaları hesaplanmıştır.

Etki değerlendirmede ise öğrencilerin eğitim sırasındaki ve eğitimden iki ay sonraki beslenme alışkanlıkları, 24 saatlik beslenme içeriklerindeki değişim açısından karşılaştırılmıştır. Eğitimden iki ay sonra uygulanan soru formu üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları, yaşamakta oldukları yerler (aile yanı, yurt, yalnız vb), boy ve kiloları sorulmuştur. Ayrıca öğrencilerden son üç ayda tartıldılar ise kilolarını yazmaları istenmiştir. İkinci bölümde öğrencilere eğitim sonrası beslenme alışkanlıklarında değişiklik yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Üçüncü bölümde ise son 24 saat içinde yedikleri yiyecekleri eğitimde öğrendikleri porsiyon miktarları olarak listelemeleri istenmiştir. Eğitim sonu anketlere 240 öğrenci yanıt vermiştir. Öğrencilerin VKİ'i kilonun boyun karesine bölünmesiyle elde edilmiş, 25 üzeri kilolu ve obes olarak değerlendirilmiştir. 18 altında değer alan öğrenci sayısı çok az olduğu için VKİ'i 20'nin altında olanlar düşük kilolu olarak gruplandırılmıştır. Yirmidört saatlik beslenme listeleri üzerinden besin grupları (tahıl, meyve, sebze, süt ve süt ürünleri, et/balık ve baklagiller) porsiyon miktarı olarak hesaplanmış, ayrıca günlük alınan kalori değeri de bulunmuştur.

Bağımsız değişkenler (yaş, cinsiyet, yaşanan yer ve VKİ) ile eğitim sonrası beslenme davranışını değiştirme durumu arasındaki ilişki ki-kare analizi ile değerlendirilmiştir. Eğitim öncesinde ve sonrasında tüketilen besin grupları ve günlük kalori miktarı bağımlı gruplarda t-testi ile karşılaştırılmıştır. Kalori miktarındaki değişim, eğitim öncesi alınan kalori miktarından, eğitim sonu alınan kalori miktarı çıkarılarak bulunmuş, kalori değişimi ile VKİ arasındaki ilişki varyans analizi kullanılarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Öğrencilerin %66'sı erkektir ve yaş ortalamaları 19.6 ± 1.0 yıldır. Öğrencilerin üçte biri (%29.7) ailesiyle yaşarken, %39.4'ü yurttta, %30.9'u yalnız ya da arkadaşlarıyla beraber evde kalmaktadır. Öğrencilerin %50'si eğitimin ardından beslenme alışkanlıklarını değiştirdiklerini belirtmiştir. Kız öğrencilerde, ailesiyle yaşayanlarda ve yüksek ya da düşük VKİ'ne sahip olanlarda beslenme davranışını değiştirdiğini ifade edenlerin oranı istatistiksel olarak daha yüksektir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin bazı özelliklerine göre eğitimin ardından diyetini değiştirdiğini ifade etme yüzdeleri

		n	Değişti (%)	Değişmedi (%)	p
Cinsiyet	Kız	85	78.8	20.2	0,008
	Erkek	165	63.4	36.6	
Yaşanan Yer	Yurttta/ Yalnız/ Arkadaşlarıyla evde	175	55.4	44.6	0,002
	Ailenin yanında evde	75	74.9	25.1	
VKİ	<20	46	91.3	8.7	0,012
	20-24,9	163	66.7	33.3	
	≥25	31	93.3	6.7	

Tablo 3’de eğitim öncesinde ve sonrasında tüketilen toplam kalori miktarı ve farklı besin gruplarının porsiyonları verilmiştir. Eğitim sonrasında ortalama kalori alımı, meyve ve et/balık/ baklagil tüketimi istatistiksel olarak anlamlı düzeyde artarken, tahıl tüketimi azalmıştır. VKİ ile kalori alımı değişimi arasında da istatistiksel olarak anlamlı ilişki saptanmıştır. VKİ 20’nin altında olan gruplarda kalori alımı artarken 25 ve üzerinde olan gruplarda azalmaktadır (Tablo 4).

Tablo 3. Eğitim öncesinde ve sonrasında tüketilen toplam kalori miktarı ve farklı besin gruplarının porsiyonları

	Eğitim Öncesi Ort. ± S	Eğitim Sonrası Ort. ± S	p
Kalori	1792.6±642.1	2157.3±735.6	0.000
Tahıl	8.9±5.1	8.0±4.6	0.042
Sebze	1.9±2.0	2.1±2.0	0.470
Meyve	1.2±1.2	2.0±2.1	0.000
Süt	2.1±1.4	2.3±1.6	0.502
Et, Balık Baklagiller	1.8±1.7	2.2±1.4	0.016

Tablo 4. VKİ’ne göre eğitim sonrası alınan kalori miktarındaki değişim

VKİ	n	Kalori Değişim Ort ± S	F	p
<20	46	780.0±955.5		
20-24.9	163	343.1±883,5	3.987	0.032
≥25	31	-118.5±1201.2		
Toplam	240	372.2±968.9		

Tablo 5. Öğrencilerin Eğitim Hakkındaki Görüşleri

Geribildirimler	Ort ± S
Eğitim kolay öğrenmemi kolaylaştıracak şekilde düzenlenmişti	7.08±1.62
Verilen bilgi ve tutumlar mesleğimin sosyal yönünü anlamamda yardımcı oldu	6.73±1.61
Eğiticiler öğrenmemi kolaylaştıracak şekilde davrandılar	7.02±1.65
Eğiticiler eğitimi istekle yürüttüler	7.08±1.82
Genel olarak Beslenme Eğitimi Programı	7.14±1.75

Öğrenci başarısını gösteren ödev notlarının ortalaması 76 ±14’dır. Süreç değerlendirme ile ilgili Likert ölçeği ortalama değerleri Tablo 5’de verilmiştir. Ortalama skorlar 6.73 ile 7.14 arasında değişmektedir. En yüksek skoru eğitimin genel olarak değerlendirilmesi almıştır. Açık uçlu sorularda 91 olumlu geribildirim ifade edilirken, 17 olumsuz geri bildirim yazılmıştır. Olumlu geribildirimlerin 27’si eğitim etkinliklerinin zevkli ve öğretici olduğunu, 21’i grup halinde öğrenmenin etkinliğini, 20’si eğiticilerin olumlu özelliklerini, 15’i belgesel filmin yararlı olduğunu, 8’in eğitimin yararlı tutum ve davranış kazandırdığını belirtmektedir. Olumsuz ifadeler, eğitimin uzunluğu (8), eğitimin ardışık bir ya da iki günde yoğun olarak verilmeyerek sürece yayılması (7) ve sıkıcı (2) olmasıdır.

TARTIŞMA

Bu çalışma beslenmenin halk sağlığı yaklaşımıyla öğretilmesini hedefleyen multidisipliner ve entegre bir eğitim programını tanıtmak ve değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Eğitim programı geliştirmenin en önemli aşaması öğrencinin ve eğitim programının sürekli olarak değerlendirilmesidir^{11,12}. Beslenme eğitiminin etkinliğinin değerlendirilmesinde iki yaklaşım kullanılmış, süreç değerlendirmede eğitimin uygulanma sürecinin uygunluğu, sonuç değerlendirmede öğrencilerin hedeflere ulaşma düzeyi ve verilen eğitimin davranışa etkisi belirlenmiştir.

Süreç açısından değerlendirildiğinde BEP'nin öğrenciler tarafından beğenildiği görülmüştür. Tıp fakültesinin genel eğitim programına entegre bir beslenme eğitiminin geliştirilmesi yenilikçi eğitim yöntemlerini gerektirmektedir¹³. Eğitim yöntemine öğrencilerin verdikleri puan ortalaması yedinin üzerinde olup, 25 öğrenci uygulamaların zevkli, kullanışlı ve öğretici olduğunu belirtmiştir. Beslenme eğitimlerinde katılımlı, eğlenceli ve akılda kalmayı arttırıcı tekniklerin kullanılması öğrencilerin içeriği daha iyi öğrenmesini sağladığı gibi eğitimden memnuniyeti de artırmaktadır¹⁴. Schulman beslenme eğitim programlarının başarısında aktif ve ilgili eğiticilerin anahtar rol oynadığını belirtmektedir¹¹. Bu eğitimde de en yüksek skorlardan biri (7.08) eğiticilere verilmiş, 20 öğrenci de eğiticilerin beceri ve isteklerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir.

BEP'nda öğrencilerin kendi beslenme alışkanlıklarını değerlendirmeleri beslenme konusunda bilgi ve beceri kazanmalarını kolaylaştırmıştır. Farklı çalışmalarda da öğrencilerin kendi beslenmelerini değerlendirilmelerinin etkili bir eğitim aktivitesi olduğu görülmüştür¹⁵. Bazı yazarlar kendi beslenmelerini değerlendirmelerinin öğrencileri beslenme konularını öğrenmeye motive ederken, öğrendiklerini ilerdeki mesleki uygulamalarına aktarmalarını kolaylaştırdığını belirtmektedir^{16,17,18}. Conroy da beslenme konusundaki eğitimlerin öğrencilerin beslenme danışmanlığı konusundaki becerilerini artırdığını belirtmiştir¹⁰.

Pek çok araştırmada beslenme konusundaki müdahale programlarının beslenme davranışını değiştirmesi gerektiği vurgulanmaktadır^{7,10,19}. BEP sonrasında da öğrencilerin beslenme ile ilgili tutum ve davranışları değişmiştir. Eğitim sonunda öğrencilerin tükettikleri günlük meyve ve et/balık/baklagil porsiyon miktarlarında eğitim sonunda yeterli olmasa da bir artış olmuştur. Beslenme rehberleri günde en az 5 porsiyon sebze ve meyve tüketimini önerirken, eğitim öncesinde 3,1 porsiyon olan toplam meyve ve sebze tüketimi ancak 4,1'e çıkmıştır. Spencer'in tıp öğrencilerinde yaptığı bir araştırmada 5 porsiyon ve üzerinde meyve ve sebze tüketen öğrenci oranı % 11,4 olarak belirlenmiştir²⁰. VKİ'yi 25'in üzerinde olan öğrencilerin kalori alımında azalma olurken, 20'nin altında VKİ'ne sahip öğrencilerin kalori alımı artmıştır. Bu da BEP'nin amacına ulaştığını göstermektedir. Ancak bu sonuç değerlendirilirken, VKİ'nin bildirimine dayalı ölçümlerden hesaplandığı ve 24 saatlik diyet öyküsü alınmanın rastlantısal hatayı arttırabileceği²¹ dikkate alınmalıdır.

Bu çalışmada öğrencilerin yarısı beslenme alışkanlıklarını eğitimden sonra değiştirdiklerini ifade etmişlerdir, tıp fakültesi öğrencilerinde yapılan benzer bir çalışmada bu oran %72 olarak belirtilmiştir¹⁰. EÜTF'de bu yüzdenin daha düşük olması, yurtdışı veya yalnız evde yaşayan öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını değiştirmek için uygun koşullara sahip olmamasına bağlanabilir. Yaşanılan yer dışında, ekonomik faktörler de beslenme düzeyindeki değişiklikleri etkileyebilecek bir değişkendir. Ancak bu çalışmada öğrencilere ekonomik faktörleri içeren soruların sorulma gücü nedeniyle değerlendirilememesi çalışmanın kısıtlılığıdır. BEP tıp öğrencilerinin sağlıklı beslenmeyi değerlendirme becerisi kazanmasını sağlamış ve halk sağlığının koruyucu hekimlik hedeflerine ulaşmasında etkili bir araç olmuştur.

KAYNAKLAR

1. *The World Health Report (2002)* <http://www.who.int/whr/2002/overview/en/index.html> adresinden 23 Mayıs 2007 tarihinde ulaşılmıştır.
2. Torti FM, Adams KM, Edwards LJ, Lindell KC, Zeisel SH. Survey of nutrition education in U.S. medical schools an instructor-based Analysis. *Med Educ Online.* 2001;6: 8. <http://www.Med-Ed-Online.org>. adresinden 8 Mayıs 2007 tarihinde ulaşılmıştır.
3. Feldman EB. Networks for medical nutrition education-a review of the US experience and future prospects. *Am. J. Clin. Nutr.*1995; 62:512-7.
4. Weinsier RL, Boker JR, Brooks,CM et al. Priorities for nutrition content in a medical school curriculum: a user's guide. *Am. J. Clin. Nutr.* 1990;52:401-3
5. Hark LA, Iwamoto C, Melnick DE. et al. Nutrition coverage on medical licensing examinations in the United States. *Am. J. Clin. Nutr.* 1997;65:568-71.
6. World Health Organization. *Learning Nutrition in Medical Schools: Report on a Workshop.* Warsaw. 1989
7. Mammias I, Bertsiias G, Linardakis M, Moschandreas J, Kafatos A. Nutrient intake and food consumption among medical students in Greece assessed during a Clinical Nutrition course. *Int. J. Food. Sci. Nutr.* 2004;55(1):17-26
8. Frankle RT, Nutrition education in the medical school curriculum: a proposal for action: a curriculum design. *Am. J. Clin. Nutr.* 1976;29:105-109.
9. Tobin B, et al. Longitudinal and horizontal integration of nutrition science into medical school curricula. *J. Nutr.* 2003;133(2):567-573.
10. Conroy MB, Delichatsios HK, Hafler JP, Nancy A, Rigotti NA. Impact of a preventive medicine and nutrition curriculum for medical students. *Am. J. Prev. Med.* 2004;27(1): 77-80.
11. Schulman JA. Nutrition Education in Medical Schools: Trends and Implications for Health Educators. *Med Educ Online.* 1999;4:4. <http://www.Med-Ed-Online.org> adresinden 8 Mayıs 2007 tarihinde ulaşılmıştır.
12. Edwards MS, Lasswell A. Integration of Nutrition into the Medical Curriculum: A Web-based Module. *J. Nutr. Educ. Behav.* 2006;38:386-387
13. Lindell KC, Adams KM, Kohlmeier M, Zeisel SH. The evolution of Nutrition in Medicine, a computer-assisted nutrition curriculum. *Am. J. Clin. Nutr.* 2006;83:956– 62.
14. Hark LA. Lessons learned from nutrition curricular enhancement. *Am. J. Clin. Nutr.* 2006;83:968-70.
15. Krebs NF, Primak LE. Comprehensive integration of nutrition into medical training. *Am. J. Clin. Nutr.* 2006;83:945–50.
16. Bredderman S, Nieman L, Cox A. Introducing dietary assessment to first-year medical students. *J. Med. Educ.* 1984;59:518-520.
17. Tessier JF, et al. Smoking behaviour and attitudes of medical students towards smoking and anti-smoking campaigns in Australia, Japan, USA and the former USSR (Russia and Estonia). *Tob. Control.* 1993;2:24-29.
18. Mann J. Nutrition education for medical students: the University of Otago experience. *Eur. J. Clin. Nutr.* 1999;53:62-66.
19. Leclercq C, Piccinelli R, Arcella D, Done, CL. Food consumption and nutrient intake in a sample of Italian secondary school students: results from the INRAN-RM-2001 food survey. *Int. J. Food. Sci. Nutr.* 2004;55:265-277.
20. Spencer H, et al. Predictors of nutrition counseling behaviors and attitudes in US medical students. *Am. J. Clin. Nutr.* 2006;84:55– 62
21. Borrelli R. Collection of food intake data: a reappraisal of criteria for judging the methods. *Br. J. Nutr.* 1990;63:411-417